

doops gezind plus

- 2 om te beginnen
- 3 vanuit de stilte
- 4-6 overdenking
Verrijkende veelkleurigheid
- 7 open ruimte
Een koekje van moeder
- 8 zegenrijk

Veelkleurig

VOORAF

Machteld Stam

We vormen een bont gezelschap zoals we met elkaar rond de tafel zitten. We verschillen waarschijnlijk meer van elkaar dan dat we overeenkomen. In karakter, in belangstelling, in talenten. Met als gemene deler dat we, ieder met zijn/haar eigen drijfveren, ons inzetten voor de doopsgezinde geloofsgemeenschap. We hebben elkaar niet uitgezocht als vrienden – toch zien en spreken we elkaar vaker dan we gemiddeld onze eigen vrienden ontmoeten.

Onze gesprekken gaan alle kanten op. Van het weer tot aan de politiek en alles wat daartussen zit. Soms is het gebabbel dat rustig voortkabbelt, een andere keer wordt de toon feller of gaat het gesprek de diepte in. Daarbij is de één opvallend

aanwezig, de ander meer een stille luisteraar. Op dagen dat er iets te vieren valt komt er steevast taart op tafel. Niet alleen vreugdevolle gebeurtenissen worden gedeeld, ook zorgen die ons bezighouden. Godzijdank valt er ook vaak veel te lachen. Dat doen we dan ook. Met elkaar, en omdat we elkaars hebbelijk- en onhebbelijkheden in de loop der jaren zo goed hebben leren kennen, ook óm elkaar. En dat is gelukkig iets anders dan uitlachen. We zijn geen heilige boontjes, maar we laten de ander wel in haar en zijn waarde.

Het is het vaste ijkpunt van iedere werkdag: koffiedrinken met mijn ADS collega's. Niets ten nadele van de koffie, maar het meest geniet ik toch van dat ongecompliceerde samenzijn.

w!j-land; voorbij de bindingsangst, Bart Brandsma en Manuela Kalsky, uitgeverij Ten Have, € 10,-

w!j-land

De twee schrijvers van dit kleine boekje hebben negen prominente intellectuelen gevraagd naar hun mening over het Nederland van nu met alle verschillen daarin. Zij tonen ons een landschap dat versmald is geraakt in wij-zij tegenstellingen. De schrijvers gaan op zoek naar een 'nieuw wij', dat niet berust op het principe van uitsluiting, maar dat zich inzet voor álle Nederlanders, ongeacht hun kleur

of afkomst. Zij benadrukken de urgentie om een einde te maken aan de dreigende tweedeling in de samenleving.

In het voorwoord zegt Manuela Kalsky het als volgt: De oproep 'verbind de verschillen' onderstreept de noodzaak verschillen serieus te nemen, ze in de zoektocht naar verbindingen juist niet ten gunste van de gemeenschappelijkheden weg te moffelen, maar onder ogen te zien. Hoe kunnen we de angst voor de

ander overwinnen? Hoe kunnen we ons met elkaar verbinden, zonder hetzelfde te hoeven worden? Verschillen onder ogen zien en tegelijk naar onderlinge verbindingen zoeken. Voorbij de bindingsangst en met een open vizier op zoek naar een én-én benadering in plaats van een óf-óf!

De negen interviews laten zich heel goed los van elkaar lezen en bieden genoeg stof tot nadenken.

COLOFON

Doopsgezind Plus is een liturgische, pastorale uitgave van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit.

Doopsgezind Plus verschijnt zes keer per jaar, als bijlage bij het magazine *Doopsgezind NL*.

Redactie Ruud Mulder, Machteld Stam, Johan Tempelaar en Machteld van Woerden

Ontwerp & opmaak Susan de Loor, Kantoordeloor, Haarlem

Fotografie Paulette Stam, Ramon Philippo

Druk GBU Media

Oplage 7.000

Papier G-Print Proost & Brandt, FSC-gecertificeerd

Contact redactie

Singel 454 | 1017 AW Amsterdam

T 020 623 09 14 | dn@doopsgezind.nl

www.doopsgezind.nl

© ADS 2018

veelkleurig

*Ken ik het blauw van de hemel, in lichte en donkerder tinten,
weerspiegelend in het water met witte wolkjes?
Ken ik de diversiteit aan groen van de plantjes, struiken en bomen,
van alles dat weer ontkiemen en groeien gaat?
Ken ik het geel van de stralende zon, waar ik niet in kijken kan,
en het uitwaaijende rood van de zonsondergang?
Ken ik het wit van de eerste sneeuw of het eerste sneeuwklonkje,
de witte bladzij voor het eerste woord?*

*God, die veelkleurigheid van uw schepping, zit ook in ons mensen
in ons denken, doen en geloven, altijd anders en nog weer anders.
zo wijd als de blauwe hemel,
zo pril als de eerste groene twijgen,
zo stralend als uw Geest ons aanraakt,
uitwaaijend over de ganse aarde,
zo wit als de engel bij de opstanding,
eerste teken van nieuw begin.*

*God, die veelkleurigheid van ons geloof
kan het leven kleur geven
kan alles in vuur en vlam zetten
kan ons innerlijk beroeren en nieuw inspireren,
kan ons uiterlijk op weg zetten om Gods visioen
van een prachtig veel-kleuren-palet
werkelijkheid te doen worden.*

Verrijkende veelkleur

In mijn jeugd in de jaren vijftig lasen wij een kinderboek, geïllustreerd door de legendarische tekenaar Piet Worm.

Het was geschreven door de even legendarische zwarte vrouw Joséphine Baker en droeg als titel *De Regenboog-kinderen*. In dit boek vertelde zij over een avontuur van de door haar geadopteerde kinderen, op haar kasteel in de Dordogne: Les Milandes.

In het voorwoord schreef zij: *Wij vormen een gezin van allerlei rassen, allerlei kleuren, en ik noemde mijn kleine schatjes 'de Regenboog-kinderen'. De regenboog!*

Jullie kennen natuurlijk die enorme boog, met al die prachtige kleuren, die na een regenbui aan de hemel verschijnt. De naam van dit wonderlijk natuurverschijnsel leek mij bijzonder geschikt voor mijn verzameling kinderen. De kleintjes zijn afkomstig uit alle delen van de wereld: Korea, Japan, Finland, Colombia, Israël, Frankrijk, Noord-Afrika en Ivoorkust. Zij zijn het levend bewijs dat alle rassen, alle mensen op aarde als broer en zus gelukkig met elkaar kunnen leven.¹

igheid

foto Ramon Philippo

Jaren later, in 2005, las ik het prachtige boek van de Londense rabbijn Jonathan Sacks *Leven met verschil*.² Hij schreef dat naar aanleiding van de aanslagen van 11 september 2001, en de verwarring, haat en achterdocht die er het gevolg van waren. Hij pleit voor begrip van verschillen in culturele achtergrond, voor compassie, zelfs voor verzoening. Hij pleit *niet* voor het afschaffen van godsdiensten, van cultuurverschillen of van overgeleverde gewoontes. Leer van elkaar en laat ieder in zijn of haar waarde, is zijn boodschap. Eigenlijk voert ook Sacks een pleidooi voor veelkleurigheid, als hij benadrukt dat we verschillen niet moeten wegpraten maar accepteren. Omdat acceptatie en waardering kunnen leiden tot toenadering. Omdat erkenning van veelkleurigheid verrijkend kan zijn voor je eigen leefwereld. VÉR-reikend ook, want het betekent dat je over je eigen grenzen heen mag kijken om te leren zien hoe anderen in het leven staan.

wij hebben in ons DNA een veelkleurig spoor van voorouders die van elders komen

Joséphine adopteerde in totaal twaalf kinderen en was voorvechtster van gelijke rechten voor man en vrouw, en vooral voor zwart en wit. Ze was nauw betrokken bij de Civil Rights Movement van Martin Luther King jr. in Amerika. Omdat ze als zwarte – en arme! – vrouw te weinig kansen kreeg om zich in haar geboorteland Amerika te ontplooiën, emigreerde ze naar Frankrijk, waar ze een beroemd variétéartieste en zangeres werd. Joséphine zag in haar experiment in Les Milandes dat kinderen geen onderscheid maken naar huidskleur of afkomst. Leren leven met de veelkleurige verschillen bleek voor haar kinderen veel minder problematisch dan volwassenen dachten.

Op een veelkleurige manier horen we in het bijbelse pinksterverhaal over de tongen van taal, over de pelgrims uit vele landen, die ‘in hun eigen taal’ de boodschap van liefde tot God en de medemens hoorden. En dat alles in de veelkleurigheid van de taal.³ De feestgangers leerden lang geleden niet ineens een soort Esperanto om die boodschap te verstaan, nee, ze begrepen wat er gezegd werd als was het in hun eigen taal. Het is een misvatting te denken dat de spraakverwarring die ontstond na het bouwen van de toren van Babel, met Pinksteren opeens ongedaan gemaakt was.⁴ Elkaar niet begrijpen vanwege de taalbarrière kan een probleem zijn en helpt in ieder geval niet

bij het tot stand brengen van gezamenlijke projecten. Daarvoor is op zijn minst enig begrip van elkaars taal noodzakelijk. Aangesproken worden in je eigen taal kan bovendien enorm helpen om je erkend, gezien en begrepen te voelen. En dat is wat er op die dag met Pinksteren gebeurde. De mensen werden aangesproken in hun eigen taal. Met erkenning van die taal en dus van henzelf. Maar bedenk wel dat er die dag in heel veel talen werd gesproken. De boodschap was dezelfde: heb elkaar lief; jullie zijn allemaal mensen naar Gods beeld. Behandel elkaar zoals je zelf behandeld wilt worden.

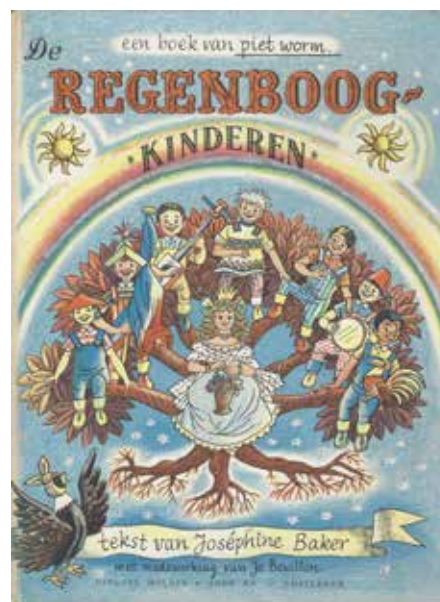
kinderen maken geen onderscheid naar huidskleur of afkomst

Wanneer wij contact willen zoeken met anderen van wie wij de taal niet verstaan, kan het gebruik van een hulptaal helpen. Daarin voltrekt zich ook iets van het pinksterwonder: door met elkaar te spreken in een taal die beiden kunnen begrijpen. Omdat begrip van elkaars achtergrond, het echte gesprek daarover, kan leiden tot een mildere houding ten opzichte van elkaar. Het feest van Pinksteren met het veeltalige verstaan van elkaar is ook het feest van een veelkleurige mensenwereld. De kleuren van de regenboog geven ons daarbij nóg een belangrijke aanwijzing: er is niet alleen wit of zwart, er zijn nog veel meer schakeringen, kleurnuances, visies, mogelijkheden. De kinderen van Joséphine Baker kregen een bijzondere start in hun leven en hebben ons een belangrijk voorbeeld gegeven: dat kinderen anders kijken naar en omgaan met elkaar dan volwassenen. En dat uiterlijke verschillen voor hen van weinig belang zijn.

- 1 Uitgeverij Mulder & Zoon nv Amsterdam
- 2 Jonathan Sacks, *Leven met verschil, Menswaardige verscheidenheid in een tijd van botsende culturen*, uitgeverij Meinema, Zoetermeer, 2005
- 3 Handelingen 2, 1-11
- 4 Genesis 11, 1-9

Hoe zit het nu met de veelkleurigheid in onszelf? Zien wij nog de waarde van de vele kleuren in mensen, in culturen en gebruiken, of hebben we ons denken versmald tot wit en zwart? Wat maakt dat wij in deze tijd soms niet meer het belang van verschillen willen inzien? Wat zegt dat over onszelf?

Onlangs was er op de televisie een uitzending te zien waarin mensen uit verschillende landen werden geïnterviewd over hun soms bekrompen ideeën ten aanzien van hun etnische afkomst. Zij hadden vooraf stellige overtuigingen: een IJslander was er bijvoorbeeld van overtuigd dat zijn voorouders allemaal uit IJsland kwamen. Een DNA-test die vervolgens de afkomst van de geïnterviewden naar etniciteit uitzocht, gaf een heel ander beeld. De 'echte' IJslander had voorouders uit andere werelddelen, en alle deelnemers bleken banden te hebben met andere landen en culturen. Voor sommigen was het schokkend te horen dat hun afkomst in een ander werelddeel lag. Wij hebben blijkbaar in ons DNA een veelkleurig spoor van voorouders die van elders komen. Dat maakt ons tot een veelkleurig mengsel. Die gedachte kan helpen bij het bejegenen van 'vreemde' anderen: ook zij hebben die veelkleurigheid in hun genen, net als wij. +

Een koekje van moeder

Met foto's en voorwerpen in de hand zitten de ongeveer veertig jonge mensen uit het Midden-Oosten in kleine groepen bij elkaar.

Ze hebben de mogelijkheid elkaar te leren kennen tijdens een twee weken durend ontmoetingsseminar van Israëli en Palestijnen op Cyprus. Ze zullen met elkaar discussiëren over alles wat hun leven beïnvloedt, bepaalt en onderdrukt. Het conflict, de oorlog, de bezetting, het geweld en de terreur. Ze zullen met elkaar uitgaan, de disco bezoeken, samen eten, samen excursies maken. Voor een buitenstaander zal deze groep eruitzien als een vakantievierend gezelschap. Nooit echter zullen deze activiteiten kunnen verhullen dat het niet zomaar gaat om een bijeenkomst van jongeren. Het is een confrontatie van mensen die in hun gewone leven als vijanden tegenover elkaar staan. Ze ontmoeten elkaar nauwelijks, zeker niet als gelijkwaardigen. Muren van haat en argwaan houden hen in het dagelijks leven gescheiden.

Deze jonge mensen hebben de moed gevat te proberen de tegenstander op een alternatieve manier te ontmoeten. Niet om de schijn te wekken dat de situatie normaal zou kunnen zijn. Integendeel. Sommige

deelnemers komen juist om de gelegenheid te krijgen zich nu eens uit te spreken zonder dat hun het zwijgen wordt opgelegd. Ze willen zeggen dat ze onderdrukt worden, en – dat geldt voor bijna alle deelnemers – dat ze geen enkele mogelijkheid hebben een eigen leven te leiden. Zo zijn ze naar Cyprus gekomen, een neutrale plaats. Uit nieuwsgierigheid, uit gedrevenheid, uit... om welke reden dan ook.

En nu zitten ze op de tweede dag van het seminar tegenover elkaar. Er is hun gevraagd voorwerpen van thuis mee te nemen, om de ander iets te kunnen vertellen over de eigen geschiedenis, leefomgeving; kortom een verhaal van thuis. Een joodse deelnemer heeft een trommel koekjes meegenomen die door zijn moeder zijn gebakken. Hij deelt ze uit aan de kleine groep met wie hij samen zit. Een Palestijnse jongen, die verteld heeft hoe zijn huis een paar weken tevoren door het Israëli-sche leger is overvallen, aarzelt om het koekje aan te nemen. Na een duidelijke overweging besluit hij het aanbod te aanvaarden. Later vertelt hij dat

hij eigenlijk wilde weigeren. 'Ik wilde geen koekjes aannemen van iemand die misschien ook ons huis was binnengevallen en mijn broer had gearresteerd. Maar toen dacht ik: ik kan hem niet beledigen. Hij biedt mij iets aan en ik moet daar respect voor tonen. En ik heb het koekje genomen. Maar het kostte me heel veel moeite.'

Het verhaal is een gebeurtenis op microniveau. In het geheel van de situatie in Israël en Palestina is het van geen enkel belang. Ook in het seminar was het maar een klein incident. Toch heb ik het ervaren als een model: de meest gewone en banale zaken worden door de extreme en schizofrene situatie tot halszaken en obstakels. Vanuit basale menselijke gevoelens van respect voor de ander kunnen en moeten ze gerelativeerd worden. Een koekje van moeder: een voorbeeld van hoe moeizaam ontmoetingen tussen vijanden zijn. Een voorbeeld van hoe, al is het krampachtig, vijandschap gerelativeerd kan worden en de stekelige weg naar elkaar ingeslagen kan worden. +

Douwe van der Sluis was van 1991 tot 2009 coördinator van het dialoogprogramma van Stichting COME (Communication Middle East), dat jaarlijks een 11-daags dialoogseminar organiseert voor Israëli's en Palestijnen van 25 tot 35 jaar. www.stichting-come.nl

Komt een zaalarts aan het bed van een patiënte, krijgt zij te horen: ‘Zuster, kan ik eindelijk eens de arts spreken?’

Zij: ‘Zegt u het maar mevrouw, ik ben de arts!’

Het gebeurt geregeld, vertelt deze arts me. Een patiënt die de schoonmaakster-met-hoofddoek in zijn kamer heeft gehad en nu mij aan zijn bed ontvangt, vertrouwt me samenzweerderig toe dat hij het teveel vindt, al die buitenlanders over de vloer... ‘Vindt u ook niet?’ Nee, zo is het voor mij niet. Vaak wordt er nog aan toegevoegd: ‘Ik wil niet discrimineren hoor, maar...’ Elke keer als mij zoiets ter ore komt zeg ik dat ik deze collega’s zeer waardeer: ‘Ze houden ons ziekenhuis wel tiptop schoon, jaar in, jaar uit!’ O ja, dat is dan ook wel weer zo.

‘ik wil niet discrimineren hoor, maar...’

Een veelkleurig ziekenhuis zijn we met elkaar, elke dag weer, een mini-maatschappij. De multiculturele samenleving is niet mislukt, maar een realiteit waarin we elke dag leven en samenleven. En een opdracht om elkaar te blijven aankijken en te respecteren. Zo zijn vrouwelijke aio’s, artsen-

in-opleiding, een gewone verschijning in ons opleidingsziekenhuis. Zij communiceren soms beter met de patiënten dan mannelijke specialisten op leeftijd.

De zaalarts is een jonge, aandachtige vrouw die het goed doet. Of neem de uit India afkomstige arts die behoort tot de sikhs, een kleurige tulband draagt, en zeer voorkomend met zijn patiënten omgaat. De fysiotherapeut is ooit voor de oorlog in voormalig Joegoslavië gevlucht; de patiënten zijn erg op hem gesteld. En sommige schoonmakers bidden elke dag in het moslimgedeelte van het Stiltecentrum, terwijl ze er ondertussen voor zorgen dat het schoon is tot in alle uithoeken van het gebouw.

Goede collegiale omgang met elkaar vinden we belangrijk en behoort tot het beleid van het huis. In de gangen groeten we elkaar, tot welke discipline we ook behoren. We kijken elkaar letterlijk in de ogen. Alleen al daarvan knappen mensen op. Het gebeurt dat mensen die in zichzelf gekeerd aan het schoonmaken zijn, uiteindelijk toch opkijken en de duim omhoog steken. Iedereen wordt gezien. We hopen dat dit ook zijn uitstraling heeft naar de patiënten toe. Als we onszelf oefenen in deze kleine omgangsvormen, zal deze houding de bejegening van de patiënten alleen maar ten goede komen. +